

4.1. NAGRANIA DŹWIĘKOWE – PŁYTY I KASETY

Mimo, że rozwój piosenki żeglarskiej w Polsce na dużą skalę rozpoczął się dopiero w latach osiemdziesiątych, to historia szantowej fonografii sięga roku 1967, kiedy to nagrana została pierwsza płyta – singiel, z tego rodzaju muzyką, pt. *Juliusz Wystup śpiewa Ballady Marynarskie z towarzyszeniem zespołu wokalnno - instrumentalnego*. Na płycie znalazły się cztery utwory :

- *Co się zdarzyło jeden raz*
- *Opuszczamy krypę*
- *Bramy Meksyku*
- *Brzeg wysoki jest w Dundee.*

Płyta wydana została przez firmę VERITON. Na kolejne tego typu wydawnictwo czekać trzeba było aż do 1983 roku, kiedy to staraniem Radomskiego Okręgowego Związku Żeglarskiego wydano płytę : *Stare Dzwony Więcej żagli*, na której śpiewali Marek Siurawski, Ryszard Muzaj, Jerzy Porębski i Mirosław Peszkowski. Była to pierwsza w Polsce długogrająca płyta z muzyką żeglarską. Znalazły się na niej szantowe „hity” : *Sacramento, Rio Grande, Shenandoah, Rzuć ją Johnny, Pożegnanie Liverpoolu, Sally Brown, Whisky Johnny*, a także współczesne utwory : *Śnieg i mgła* i *Napijmy się rumu* w wykonaniu Mirka Peszkowskiego, *Gdyński port* Ryszarda Muzaja oraz *Sztorm przy Georgii* i nieśmiertelne do dziś *Cztery piwka* Jurka Porębskiego.¹ Do tej płyty dołączono śpiewnik opatrzony komentarzem autorstwa Jerzego Wadowskiego. Śpiewnik i płyta przyczyniły się w znacznej mierze do popularyzacji piosenki żeglarskiej. W Polsce wydano jeszcze dwie płyty analogowe z dziedziny szantowej. Pierwszą z nich była wydana w 1989 roku przez Polskie Nagrania płyta zespołu Mechanicy Shanty pod tym samym tytułem, która okazała się prawdziwym fenomenem, ponieważ wydawcy określili ilość sprzedanych egzemplarzy na około 40.000 sztuk. Na początku lat dziewięćdziesiątych zainteresowanie „czarną

¹ J.Rogacki, *Więcej żagli i jeszcze więcej raf*. "Żagle" 1998, nr 3, s. 74/75.

płyta” wyraźnie spadło. Drugą analogową płytą żeglarską była pozycja zespołu Tonam & Synowie pt. *Pytania* z 1991 roku.

W 1984 roku podczas festiwalu „Shanties” w Krakowie wydano pierwszą kasetę magnetofonową z piosenkami żeglarskimi, która była składanką występów festiwalowych z 1983 i 1984 roku. Nakład kasety wynosił 200 sztuk, a jej wydawcą byli organizatorzy festiwalu czyli Młodzieżowy Klub Morski „Szkwał”. Na tamte czasy było to duże wydarzenie. Przez kolejne lata, z wyjątkiem 1985 roku, wydawano kasety z nagraniami tego festiwalu. Również inne przeglądy piosenki żeglarskiej, takie jak „Szanty we Wrocławiu” czy łódzki „Kubryk” wydawały swoje kasety, jednak nie tak regularnie jak w Krakowie. Do końca lat osiemdziesiątych rocznie ukazywało się zaledwie kilka tytułów, ale już od 1990 roku ich liczba oscylowała około 10. Najwięcej pozycji ukazało się w 1999, bo aż 18.

Wraz ze wzrostem popularności płyty kompaktowej na dalszy plan zeszyły płyty analogowe. Cały czas jednak najwięcej sprzedaje się kaset magnetofonowych. Pierwszą płytę kompaktową z muzyką żeglarską była *Sea Songs, Shanties & Folk Tunes* zespołu Cztery Refy wydana w 1992 roku w Łodzi, dzięki staraniom Jerzego Rogackiego. Z roku na rok zaczęto wydawać coraz więcej tytułów również na płytach kompaktowych. Niektóre tytuły wydawane kiedyś na kasetach magnetofonowych wznawiano, tym razem na płytach CD, np. *Fregata z Packet Line* zespołu Packet. Obecnie nagrania czołowych wykonawców piosenki żeglarskiej wydawane są zarówno na kasetach jak i na płytach kompaktowych, chociaż nie jest to regułą. Młode zespoły, dopiero wchodzące na rynek, wydają swoje piosenki jedynie na kasetach magnetofonowych. Spowodowane jest to m.in. mniejszym zapotrzebowaniem na rynku, jak również tym, że sami wykonawcy finansują swoje wydawnictwa.

Na rynku piosenki żeglarskiej ukazało się też kilka kaset video. Wszystkie kasety poświęcone były festiwalowi „Shanties” w Krakowie. W 1990 roku wydano dwie kasety *Przeboje IX OFPŻ Shanties 90* oraz *Reportaże IX OFPŻ Shanties 90*, a w 1992 roku jedną *Shanties 92*. Kasety te stanowią minimalny procent ogółu wydawnictw .

Środowiska piosenki żeglarskiej nie ominął problem piractwa fonograficznego. W dobie „szalejącego piractwa” (1990 – 1994) przynajmniej kilka tytułów było

nielegalnie kopiowanych i rozpowszechnianych. Problem ten dotknął m.in. zespoły Ryczące Dwudziestki, EKT Gdynia oraz Cztery Refy.

Największy dorobek fonograficzny z wykonawców występujących na szantowych scenach ma łódzki zespół Cztery Refy. Ukazało się 13 kaset i 5 płyt kompaktowych tego zespołu, a jego repertuar obejmuje ponad 150 utworów. Pokazny dorobek mają też zespoły Stare Dzwony (płyta analogowa, 4 kasety, 2 płyty kompaktowe), Ryczące Dwudziestki (7 kaset, 4 płyty kompaktowe), Zejman & Garkumpel (7 kaset, 2 płyty kompaktowe), Kogoto (7 kaset), Spinakery (6 kaset), Mechanicy Shanty (płyta analogowa, 4 kasety, 2 płyty kompaktowe), EKT Gdynia (4 kasety i 4 płyty kompaktowe), Krewni i Znajomi Królika (4 kasety, płyta kompaktowa), a także Jerzy Porębski (4 kasety, płyta kompaktowa).

Wydawnictwami fonograficznymi z muzyką żeglarską zajmuje się w tej chwili kilka firm. W przeszłości wydawcami byli m.in. Veriton (Juliusz Wystup), Polskie Nagrania (Mechanicy Shanty), Kliper (Stare Dzwony, Stan Hughill i inni), „Szkwał” (nagrania festiwalu „Shanties” w Krakowie), Akademicki Klub Żeglarski z Łodzi (Cztery Refy i nagrania z łódzkich „Kubryków”), Klub Związków Twórczych Ośrodka Kultury i Sztuki we Wrocławiu (nagrania festiwalu „Szanty we Wrocławiu, Ryszarda Muzaja i inne).

Obecnie prym wśród wydawców materiałów fonograficznych tego rodzaju muzyką wiedzie Krakowska Fundacja Żeglarstwa, Sportu i Turystyki „HALS”, kierowana przez Krzysztofa Bobrowicza, która zajmuje się nie tylko uznanymi wykonawcami, ale promuje też młode, wyróżniające się zespoły, wydając ich dokonania na płytach kompaktowych i kasetach. Wiele pozycji wydała też firma Starling z Krakowa, głównie Ryczące Dwudziestki, zespoły Kogoto i Shantymen oraz wiele innych. Jednak co do jakości tych wydawnictw można mieć wiele zastrzeżeń i uwag krytycznych. Na uwagę zasługują z całą pewnością firmy SAILOR z Warszawy, JOTER z Łodzi oraz SYN-TON (również z Łodzi). Warszawska firma SAILOR na czele z Jerzym Nowakowskim dba o to, aby w ofercie mieć wszystko to, co aktualnie znajduje się na rynku, a jednocześnie jest wydawcą niektórych pozycji zespołu Zejman i Garkumpel. Stoiska tej firmy można spotkać na wszystkich najważniejszych imprezach w kraju. JOTER to firma kierowana przez Jerzego

Rogackiego. Dbą o to, aby na rynku piosenki żeglarskiej pojawiały się ciekawe pozycje z tradycyjnego, szantowego nurtu. Wydaje m.in. nagrania zespołu Cztery Refy. SYN-TON to stosunkowo młoda firma wydawnicza, kierowana przez Roberta Gila, która w 1999 roku wprowadziła na rynek nowe płyty i kasety czołowych wykonawców związanych z piosenką żeglarską; zespołów Stare Dzwony, Mechanicy Shanty, Krewni i Znajomi Królika, EKT-Gdynia oraz Ryszarda Muzaja. Stoiska tej firmy, która również dba o to, aby mieć jak największą ofertę, można spotkać na coraz większej ilości dużych imprez związanych z żeglarstwem i żeglarską muzyką. Wydawcy są często organizatorami lub współorganizatorami festiwali i przeglądów szantowych, jak również okolicznościowych koncertów.

4.2. ŚPIEWNIKI, KSIĄŻKI, CZASOPISMA

ŚPIEWNIKI

Śpiewniki odgrywają niebagatelną rolę w popularyzacji i upowszechnianiu piosenki żeglarskiej. Pierwszy w Polsce zbiór pieśni związanych z morzem wydano w Warszawie w 1935 roku. Był to *Śpiewnik morski* Feliksa Nowowiejskiego, a więc kompozytora muzyki tzw. Poważnej. Jego repertuar znany był żeglarzom od 1919 roku. Następnie w 1938 roku dzięki Lidze Morskiej i Kolonialnej wydane zostały *Piosenki o morzu*. Kolejny zbiór 15-tu utworów Kapitana Włodzimierza Głowackiego *Piosenki żeglarskie* ukazał się w 1942 roku i w niewielkiej ilości egzemplarzy rozprowadzany był w czasie okupacji jako tajna, prywatna światłokopia². Ten sam śpiewnik oficjalnie wydany został w 1958 roku. Dziesięć lat później wydany został pierwszy duży śpiewnik z piosenkami żeglarskimi staraniem Żeglarskiego Klubu Turystycznego „Rejsy” z Warszawy. Nosił on tytuł *Płynie pieśń po wodzie*, a zawierał 125 piosenek. Śpiewnik opracowali Piotr Lenartowicz i Bogusław Sobstel. W miarę rozwoju klubów żeglarskich, których bardzo wiele powstawało w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych powstawało też mnóstwo śpiewników klubowych

² J. Rogacki, *Z historii szant w Polsce*. "Żagle" 1998, nr 6, s. 64.

do użytku wewnętrznego. Ich ilość jest nie do oszacowania. Niektóre ze zbiorów wydawane przez kluby żeglarskie „wyszły na szerokie wody”, a ich nakład sięgał kilku tysięcy egzemplarzy, np. w 1980 roku Warszawski Yacht Club wydał śpiewnik *Na żagle z piosenką*, którego nakład wynosił 3000 egzemplarzy, dzięki czemu mógł dotrzeć do wielu środowisk. Śpiewnik ten był przy tym wyjątkowo starannie wydany. Zawierał 160 piosenek wraz z nutami i chwytami gitarowymi, które wypełniały 200 stron książki podzielonej na 6 rozdziałów : szanty, ballady, piosenki z Jezior Mazurskich, piosenki korsarskie, biesiadne oraz inne, liryczne i zawadiackie, stare i nowe, znane i mniej popularne, rodzinne i obce. We wczesnych latach osiemdziesiątych nieczęsto zdarzało się, aby w śpiewniku były nuty wszystkich utworów wraz z wymienionymi ich autorami. Obecnie jest tu już raczej obowiązujący model. W wielu zbiorach pieśni opatrzone są też krótkim komentarzem dotyczącym roku powstania, warunków jej funkcjonowania i autorów. Tak skonstruowany jest np. śpiewnik na 60-lecie Polskiego Związku Żeglarskiego wydany w Warszawie w 1985 roku. Jego autorką była Halina Stefanowska, a nosił on tytuł *Żagle, słońce i przygoda*. Jego nakład wyniósł 10 000 egzemplarzy, co było już całkiem pokaźną sumą. Obecnie co roku wydawanych jest kilka dużych zbiorów żeglarskich piosenek, którymi zajmują się również profesjonalne firmy wydawnicze. W dobie rozwijających się przeglądów szantowych (od połowy lat 80-tych) zaczęły powstawać śpiewniki festiwalowe. Pierwszy taki zbiór pieśni, który powstał w 1983 roku związany był z krakowskim festiwalem „Shanties”. W kolejnych latach co roku wydawane były śpiewniki tego festiwalu. Także i inne przeglądy doczekały się swoich śpiewników, ich charakterystyczną cechą jest to, że można znaleźć w nich także piosenki, których nie znajdzie się w innego rodzaju zbiorach. Często są to utwory, które stały się przebojem danego festiwalu, ale nie są szerzej znane.

Jeszcze pod koniec lat osiemdziesiątych ukazały się pierwsze śpiewniki dołączane do wydawnictw fonograficznych, w których znajdowały się tylko piosenki z danej płyty czy kasety firmowane przez konkretnego wykonawcę. W 1990 roku firma POMATON wydała śpiewnik zespołu Mechanicy Shanty do płyty *Mechanicy Shanty*. Poza tym wydane zostały także śpiewniki do płyt zespołów Cztery Refy i Ryczące Dwudziestki. Na rynku pojawiają się także zbiory piosenek danego

wykonawcy nie będące ilustracją jednej płyty, ale przeglądem całej twórczości artysty. Z tego typu na rynku funkcjonują śpiewniki grup Mechanicy Shanty, Atlantyda, Zejman i Garkumpel, EKT-Gdynia i innych.³

KSIAŻKI

Poza śpiewnikami żeglarskimi na polskim rynku wydawniczym ukazało się kilka pozycji książkowych dotyczących szant i pieśni morskich. Mimo, że są to książki, to zawierają pokaźną ilość nut i tekstów pieśni morskich wraz z komentarzami. Do tych pozycji należą : *Rozśpiewane morze* Haliny Stefanowskiej (1975) – książka będąca pierwszym profesjonalnym materiałem dotyczącym żeglarskiego śpiewania w Polsce od czasów średniowiecza do lat siedemdziesiątych, *Pieśni spod żagli* Jerzego Wadowskiego (1989) – stanowiąca podsumowanie oryginalnej pracy doktorskiej oraz pozycja, która uważana jest w Polsce za „biblię szantymena” – *Shanty i szantymeni* autorstwa Marka Siurawskiego (1990) wznowiona w 1999 roku w pełniejszej wersji wraz z płytą kompaktową. Ta ostatnia pozycja stanowi barwnie napisaną lekkim i przystępnym dla każdego językiem opowieść o życiu marynarzy z dawnych statków, uzupełnioną bardzo wieloma przykładami tradycyjnych pieśni wraz zapisami nutowymi. Zawiera też oryginalne rysunki legendarnego ostatniego szantymena z wielkich żaglowców – Stana Hughilla. Niekiedy zdarza się, że do książek o tematyce marynistycznej dołączane są śpiewniki. W 1983 roku Wydawnictwo Morskie – Gdańsk do książki *Pogonię na koniec świata* autorstwa Kazimierza Robaka dołączyło *Pogoniony śpiewnik*, który zawiera 35 piosenek.

CZASOPISMA

Dużą rolę w komentowaniu wydarzeń związanych z piosenką żeglarską, w jej popularyzacji i upowszechnianiu odgrywają czasopisma żeglarskie, takie jak „Żagle”, „Morze” czy „Rejs”. Wszystkie te czasopisma zawierają przede wszystkim praktyczne

³ Wykaz wybranych śpiewników w aneksie nr 5.

porady, informacje, relacje i wiadomości przydatne dla żeglarzy i osób związanych zawodowo i amatorsko z pływaniem po morzu i jeziorach, a działy dotyczące żeglarskiego śpiewania stanowią niewielką ich część. W „Żaglach” – czasopiśmie ukazującym się od 1959 roku - już w 1981 roku publikowane były piosenki żeglarskie wraz z zapisem nutowym w kąciku pt. *Z piosenką pod rękę*. Później kącik ten zmienił nazwę na *Pieśni i piosenki spod żagli*, a jeszcze później na *Piosenki Halinki*. Kącik ten przez kilka lat redagowała m.in. Anna Peszkowska prezentując utwory z autorskiego repertuaru Waldemara Bocianowskiego, Adama Dąga, zespołów Packet, Cztery Refy i innych. W „Żaglach” znajdowały się i do tej pory są zamieszczane relacje z najważniejszych festiwali szantowych w kraju. Ich autorami byli m.in. Witold Tomaszewski, Jerzy Fijka, Jerzy Wadowski, Jerzy Rogacki i inni. Jerzy Rogacki przez kilka lat prowadził też kącik „Szanty” prezentując w nim z wyczerpującym opisem znane i mniej znane pieśni morskie. Obecnie często autorami felietonów są organizatorzy festiwali, wykonawcy piosenki żeglarskiej, a nawet widzowie. Wszystko to, co związane jest z ruchem piosenki żeglarskiej prezentowane jest w „Żaglach” w drugiej części pisma w rubryce „Kultura”. „Żagle” podobnie jak „Morze” i „Rejs” są miesięcznikami.

W czasopiśmie „Morze” nie ma stałej rubryki poświęconej żeglarskim śpiewom, ale są tutaj opisywane najważniejsze wydarzenia z kultury marynistycznej, takie jak festiwal „Shanties” czy inne. Artykuły dla tego miesięcznika pisał m.in. Jerzy Wadowski i Witold Tomaszewski. Obecnie pisuje osoba ukrywająca się pod pseudonimem Mak-Reksio-Ra-Wózki. „Morze” patronuje konkursowi „Szantymen Roku”, który zainicjowało razem z audycją radiową Marka Siurawskiego pt. *Razem bracia do lin* w 1997 roku.

Najmłodszym czasopismem na rynku żeglarskim jest miesięcznik „Rejs”, który wychodzi od 1998 roku. Jego kilka końcowych stron jest w całości poświęcone zagadnieniom związanym z pieśnią żeglarską. Znajduje się tu miejsce na relacje z festiwali szantowych, informacje o planowanych dopiero przeglądach, artykuły dyskusyjne i historyczne, sylwetki szantymenów, prezentacje dokonań wykonawców zarówno z Polski jak i zagranicznych oraz na prezentacje starych pieśni żeglarskich w kąciku *Płyń z nami w rejs* i tych zupełnie nowych w kąciku zatytułowanym *Rejsowe*

premiery. Obydwie części redaguje Jerzy Rogacki. „Rejs”, jako jedyne czasopismo, zamieszcza też kącik żeglarskiej piosenki dla dzieci, który prowadzi Mirosław Kowalewski.

O dużym zainteresowaniu piosenką żeglarską w naszym kraju świadczy fakt, że w czasopiśmie przeznaczonym dla gitarzystów – „Świat Gitary” – regularnie prezentowane są stare przeboje żeglarskie w zapisie nutowym na głos i gitarę. Pierwszy raz utwór taki pojawił się w 4 numerze w 1997 roku, a był to *Gdyński port* Ryszarda Muzaja. W kolejnych numerach zamieszczono m.in. opracowania utworów *Pożegnanie Liverpoolu*, *Napijmy się rumu*, *Gdzie ta keja* i wiele innych. Poza tym pieśni żeglarskie mają swoje miejsce w wielu innych wydawnictwach, w których prezentowane są obok piosenek kabaretowych czy turystycznych.

4.3. RADIOWE I TELEWIZYJNE AUDYCJE ŻEGLARSKIE

Wraz ze wzrostem popularności żeglarstwa i związanej z nim kultury marynistycznej w Polsce, wzrastało zapotrzebowanie na odbiór informacji dotyczących tej dziedziny życia w środowiskach masowego przekazu. W miarę upływu czasu na radiowej i telewizyjnej antenie pojawiało się coraz więcej audycji tematycznie związanych z żeglarstwem.

Jedną z pierwszych w Polsce audycji poświęconych żeglarstwu i żeglarskiej piosence był radiowy *Kliper Siedmiu Mórz*, nadawany raz w tygodniu od połowy lat osiemdziesiątych w IV programie Polskiego Radia w bloku Magazynu Rozgłośni Harcerskiej. Twórcą i pomysłodawcą tego programu był Janusz Sikorski, który prowadził go wraz z Markiem Siurawskim. Janusz Sikorski wcielał się w postać kapitana Burgessa, który „opowiadał młodym ludziom jak mądrze pokochać morze, bez mitów, ale z pełną świadomością i dumą z bogactwa kulturowego dziedzictwa ludzi morza⁴.do 1987 roku autorzy poprowadzili ponad 300 audycji.

Po śmierci Janusza Sikorskiego w 1995 roku kontynuacją audycji zajął się Marek Siurawski, tworząc audycję *Razem bracia do lin*, poświęconą tradycji, historii

i obyczajowości na morzu. W początkowym etapie emitowały ją raz w tygodniu rozgłośnie publiczne w Lublinie, Białymstoku, Kielcach, Szczecinie i Opolu, radia komercyjne – Rozgłośnia Harcerska w Warszawie, Radio City w Słupsku, Radio Kołobrzeg i Radio „Arnet” w Gdańsku⁵. W 1997 roku do rozgłośni tych dołączyły Radio „Elka” z Leszna, Katolickie Radio Płock, Radio „Go” z Gorzowa Wielkopolskiego i Rozgłośnie Harcerskie z Poznania, Gdyni, Wrocławia i Rzeszowa⁶. W programie *Razem bracia do lin* oprócz opowieści z życia starych i współczesnych marynarzy i statków można usłyszeć tradycyjne i współczesne szanty i piosenki żeglarskie. Poza tym Marek Siurawski od 1996 roku prowadzi cykliczny konkurs dla słuchaczy pod hasłem *Być szantymenem...*, w którym wykazać się należy wiedzą o morzu i zwyczajach jakie na nim panują. Audycja *Razem bracia do lin* w 1997 roku uhonorowana została nagrodą wojewody szczecińskiego⁷.

Różnego rodzaju audycje żeglarskie nadawane są w wielu blokach rozgłośniach radiowych w całym kraju. W Węgorzewie od 1990 roku nadaje radio „Kormoran”, które było pierwszą w Polsce prywatną, niezależną rozgłośnią nadającą codzienny nie cenzurowany program. Radio to było również pierwszą w Polsce rozgłośnią folkową. Obecnie, szczególnie w sezonie żeglarskim „Kormoran” nadaje prawie wyłącznie muzykę z pogranicza szanty-folk, informując o wszelkich koncertach i festiwalach żeglarskich odbywających się w całej Polsce. Audycje żeglarskie prowadzi Jerzy Ozaist – niegdyś członek zespołu Cztery Refy. Audycje tematycznie związane z piosenką żeglarską funkcjonują w rozgłośniach studenckich np. łódzkie Radio „Żak” nadaje dwie takie audycje prowadzone przez Annę Bechler i Martę Kolasińską. Zarówno publiczne jak i prywatne stacje radiowe oraz telewizyjne, coraz częściej sponsorują duże koncerty i festiwale żeglarskie.

Tematyką żeglarską zainteresowana jest również telewizja. W 1980 roku powstał pierwszy w Polsce profesjonalny materiał filmowy o piosence żeglarskiej w reżyserii Mieczysława Adamka pod tytułem *Chłopcy a-hoj*⁸. W roku 1987 podczas pobytu w Polsce legendarnego szantymena Stana Hughilla zrealizowano film

⁴ M. Siurawski, Janusz Sikorski. "Żagle" 1995, nr 4, s. 95.

⁵ *Bracia do lin !*. "Żagle" 1995, nr 9, s. 95.

⁶ *Razem bracia do lin*. "Żagle" 1997, nr 4, s. 7.

⁷ Ibidem, s. 7.

⁸ J. Rogacki, *Z historii szant w Polsce*. "Żagle" 1998, nr 8, s. 96.

telewizyjny *Welcome Stasio* w reżyserii Jerzego Woźniaka do scenariusza Janusza Sikorskiego i Marka Siurawskiego⁹. W latach osiemdziesiątych funkcjonował telewizyjny magazyn Klubu Zdobywców Oceanów *Latający Holender* w I Programie Telewizji Polskiej oraz telewizyjny magazyn żeglarski *Mesa*. Programy te oprócz historii i aktualności świata żeglarstwa zajmowały się też problematyką szantową. Od maja 1989 roku istniał Telewizyjny Magazyn Żeglarski *Z wiatrem i pod wiatr* tworzony przez Waldemara Heflicha. Program ten przetrwał ponad pięć lat.

W roku 1992 w ramach programu dla dzieci *Domowe Przedszkole*, wyemitowano program żeglarski z udziałem Marka Siurawskiego, zespołu Zejman & Garkumpel oraz dzieci. Program ten spotkał się z tak dobrym odbiorem, że zrealizowano jeszcze cztery odcinki żeglarskiego *Domowego Przedszkola*, bogato ilustrowane żeglarskimi piosenkami. Telewizja Gdańsk w latach 1994-96 realizowała program *Klipper*. Na potrzeby tego programu nagranych zostało ponad 50 piosenek z udziałem Waldemara Mieczkowskiego, Marka Siurawskiego i Ryszarda Muzaja. Inne telewizje regionalne również tworzą programy żeglarskie np. Łódzki Ośrodek Telewizyjny realizuje *Magazyn Żeglarski*, w którym emitowany jest kącik *Żeglarskie śpiewy*. W roku 1998 na antenie telewizyjnej dwójki wyemitowany został benefis Marka Siurawskiego, który odbył się w Teatrze „Stu” w Krakowie. Udział w tym programie wzięły m.in. zespoły stare Dzwony, EKT Gdynia, Cztery Refy, Ryczące Dwudziestki, Zejman & Garkumpel, Hambawenah, Klang i Mechanicy Shanty. Niekiedy zespoły żeglarskie są też gośćmi programów telewizyjnych nie związanych tematycznie z żeglarstwem. Zespół Perskie Odloty był dwukrotnie gościem porannego magazynu telewizyjnego *Kawa czy herbata*.

Aktualnie najpopularniejszą audycją żeglarską jest emitowana przez kilkanaście rozgłośni radiowych w całym kraju *Razem bracia do lin* Marka Siurawskiego.

Można stwierdzić, że przełom lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych był okresem największego rozkwitu radiowych i telewizyjnych audycji poświęconych tematyce żeglarskiej. Audycje te posiadały różne formy np. opowieści, konkursy, relacje z festiwali, ale – co najważniejsze – zawsze prezentowały dużo muzyki oraz

⁹ J. Rogacki, *Niezapomniany Stan Hughill*. "Rejs" 1999, nr 8(6), s. 126.

przekazywały wiele interesującej wiedzy o morskich obyczajach. Autorzy programów byli prawdziwymi znawcami tego tematu.

4.4. INTERNET

Rozwój techniki doprowadził do powstania w II połowie XX wieku ogólnosiwiatowej komputerowej sieci informacyjno-komunikacyjnej jaką jest internet. Dzisiaj korzystają z niej ludzie ze wszystkich dziedzin życia, w tym również sztuki i żeglarstwa, a co za tym idzie, również środowisko związane z muzyką żeglarską. Na internetowych stronach znaleźć można informacje dotyczące festiwali i przeglądów piosenki żeglarskiej, wykonawców tego rodzaju muzyki, adresy kontaktowe, śpiewnik żeglarski, zdjęcia i ciekawostki, a także posłuchać można muzyki, bowiem w sieci 24 godziny na dobę nadaje "Radio SZANTY", które uruchomiono 12 listopada 1999 roku.

Jedną z pierwszych w Polsce stron internetowych z przeznaczeniem dla śpiewających żeglarzy założył 26 października 1995 roku Marcin Wilk z Łodzi. Zebrał i opracował możliwie wszystkie informacje o polskich zespołach szantowych i festiwalach. Na stronie tej znaleźć można krótką historię wielu zespołów z adresami i telefonami kontaktowymi. Autor zebrał odnośniki do stron internetowych poszczególnych zespołów, dysponuje też listą festiwali piosenki żeglarskiej. Oprócz tego znajduje się też tutaj kolekcja kilkudziesięciu utworów prezentowanych zespołów w postaci tekstów i akordów gitarowych. Estetyczna strona pozwala łatwo i przyjemnie poruszać się wśród zgromadzonych informacji. Od 1995 roku istnieje również strona krakowskiego Festiwalu Piosenki Żeglarskiej „Shanties”, prowadzona przez Macieja Ślusarczyka. Serwis zawiera historię festiwalu z opisem wszystkich jego edycji. Poza tym są tu zdjęcia, a także odnośniki do innych stron szantowo - żeglarskich, nie tylko polskich. W miarę upływu czasu powstaje coraz więcej stron internetowych dotyczących festiwali i wykonawców piosenki żeglarskiej, a także prywatnych serwisów. Od 1996 roku internetowi żeglarze spotykają się co roku na Mazurach w ramach Spotkań Internetowych Żeglarzy (SIŻ), które sami stworzyli. Ich znakiem rozpoznawczym jest biało-czerwona banderka z internetowym znakiem –

„małpą” (@). Pod koniec 1999 roku w sieci internetu utworzono serwis miłośników piosenki żeglarskiej pod adresem : www.szanty.art.pl, którego celem jest dostarczanie informacji o odbywających się „imprezach”, koncertach, wykonawcach piosenki żeglarskiej, zbieranie i publikowanie tekstów pieśni, informowanie o tym, do jakich tawern warto zaglądać, aby „poczuć klimat oceanów”. Serwis ten tworzony jest przez kilku „zapaleńców”, a jego redakcję tworzą : Michał Klawon – administrator, Błażej Pajda – śpiewnik (znajduje się w nim ponad 900 utworów), Paweł Migacz – webmaster (opiekun strony), Marcin Wilk – wykonawcy. Osoby te dbają o to, aby w serwisie znajdowały się ciągle uaktualnione informacje, a także ciekawostki ze świata żeglarskich śpiewów.

Działalność w internecie odbywa się na czterech podstawowych płaszczyznach. Pierwsza z nich to strony www, czyli prezentacje. Takie strony posiada kilkanaście zespołów i kilka festiwali szantowych, a także firmy wydawnicze i osoby prywatne¹⁰. Za pomocą poczty elektronicznej (adresu e-mail) nie tylko szantymeni mogą bardzo szybko przesyłać do siebie listy – informacje. Inną formą internetowej „zabawy” jest tak zwany IRC (Internet Relay Chat), czyli pogawędki na żywo, które przyciągają prawie tyle samo użytkowników co strony www. Rozmawia się wtedy za pomocą klawiatury komputerowej. W sieci są jeszcze tablice ogłoszeń – NEWSY, gdzie każdy wpisać może dowolne informacje, do których dostęp mają wszyscy użytkownicy.

Internet spełnia w tej chwili bardzo ważną funkcję w świecie żeglarskich śpiewów. Stanowi nie tylko cenne źródło historycznych i aktualnych informacji, ale dzięki szybkiemu przepływowi wiadomości umożliwia na przykład kupno starej kasety czy znalezienie ekipy do stworzenia zespołu. Internauci przez sieć umawiają się też na spotkania „na żywo” już nie koniecznie przy komputerze.

¹⁰ Wykaz wybranych adresów internetowych w źródłach